

GREENPEACE

Suomen Luonnonsuojeluliitto

22.3.2022

Suomen viimeisten luonnonmetsien suojeleminen odottaa hallituksen kiireellisiä toimia

Suomen luonnonmetsien¹ tilanne on hälyttävä, varoittaa Suomen Luontopaneeli. Jos nykytilanne jatkuu, luonnonmetsät hupenevat.

Luontopaneeli on vaatinut Metsähallituksen vanhoja metsiä välittömästi hakkuukieltoon.² Esitämmekin nyt, että hallitus laatii valtioneuvoston periaatepäätöksen luonnonmetsien suojelusta poliittiseksi ohjaukseksi Metsähallitukselle sekä viestiksi yksityisille metsänomistajille siitä, että suojelun vaatimat rahoitustarpeet otetaan vakavasti.

Päätös periaatepäätöksen laatimisesta tulisi tehdä viimeistään kevään 2022 kehysriihessä:

- **Hallitusohjelman lupaamia kiireellisiä toimia luontokadon pysäyttämiseksi on vauhditettava**
- **Valtioneuvoston periaatepäätös luonnonmetsien suojelemiseksi tulee saattaa alkuun kevään 2022 kehysriihessä. Samalla tulee päättää valtion luonnontilaisten ja vanhojen metsien hakkuutilanteen rauhoittamisesta, kunnes tarvittava valmistelu ja päätökset on saatu tehtyä.**

Tällä kaudella tehdyt Metsähallituksen omistajaohjauslinjaukset eivät ole riittäneet säästämään jäljellä olevia luonnonmetsiä hakkuilta, vaan suojelullisesti arvokkaita kohteita, [jopa 300-vuotiaasta puustoa](#), on hallituskauden aikana hakattu³. Vielä pystyssä oleville, suojelun ulkopuolisille valtion luonnonmetsille on tehty runsaasti hakkuuilmoituksia⁴. Metsähallitus on itse viitannut poliittisen ohjauksen tarpeeseen, mikäli kartoituksissa löytyneet, valtion omistamat luonnonmetsät halutaan säästää.

Vaarana on, että viimeisetkin suojelemattomat luonnonmetsät hävitetään ennen virallisia uusia suojelupäätöksiä. Siksi poliittinen ohjaus tarvitaan välittömästi.

Valtion omistamien vanhojen ja luonnontilaisten metsien sijaintia, määrää ja lisäsuojelun tarvetta tullaan arvioimaan vuoden aikana ympäristöministeriön asettamassa hankkeessa. Tämä tähtää EU:n biodiversiteettistrategian toimeenpanoon liittyvien Suomen kansallisten sitoumusten tekemiseen. Poliittista ohjausta valtion luonnonmetsien säästämiseksi tarvitaan kuitenkin jo ennen virallisten arviointien valmistumista, sillä uhkana on, että metsiä ehditään hävittää virallisia suojelupäätöksiä odotellessa.

Koneen säätiön rahoittama, vapaaehtoisten luontokartoittajien vuosina 2019-2021 toteuttama kauko- ja maastokartoitus ⁵ on löytänyt Metsähallituksen mailta ympäri Suomen arvokkaita luonnonmetsäkohteita, jotka on saatettu Metsähallituksen tietoon. Silti niitä ei vielä ole siirretty pois talouskäytöstä. Itse asiassa noin 10 prosentille Luonnonmetsä-työryhmän kartoittamista, eteläisimmän Suomen kohteista löytyy jo Metsähallituksen tekemä, voimassa oleva metsänkäyttöilmoitus. Näihin metsiin on siis jo suunniteltu hakkuita. Tämä korostaa tarvetta kirkastaa poliittista ohjausta luonnonmetsien suojelemiseksi välittömästi.

Luonnonmetsien suojeleminen hyödyttää koko yhteiskuntaa. Metsät tuottavat tunnetusti virkistysarvoa, terveysarvoa ja taloudellista hyötyä matkailun kautta. Metsätalous ei tarvitse luonnonmetsien puuvaroja, minkä metsäteollisuus on osoittanut rajaamalla toimintansa ulkopuolelle korkean suojeluarvon kriteerien mukaiset metsät (High Conservation Value Forests eli HCVF).

Valtioneuvoston periaatepäätös kirkastaisi hallituksen tahtotilan, valtuuttaisi sekä Metsähallituksen että vastaavat ministeriöt ryhtymään tarvittaviin käytännön toimiin valtion omistamien luonnonmetsien suojelemiseksi sekä käynnistäisi riittävän mittakaavan valmistelutyön yksityismetsien suojelurahoituksen tuntuvaksi kasvattamiseksi 2023-2030.

Lisätietoja:

Paloma Hannonen, suojeluasiantuntija, Suomen luonnonsuojeluliitto
paloma.hannonen@sll.fi, puhelin 050 532 3219

TAUSTAMUISTIO

Suomen luonnonsuojeluliitto, Greenpeace Suomi, WWF Suomi, Luonto-Liitto sekä BirdLife Suomi esittää luonnonmetsien turvaamiseksi kolmea askelta, joista ensimmäinen ja toinen tulee toteuttaa jo tällä hallituskaudella kirkastamalla valtioneuvoston poliittista tahtotilaa.

1) Valtioneuvoston periaatepäätöksellä tulisi asettaa hakkuukieltoon ja viipymättä tiukkaan suojeluun valtionmaiden luonnonmetsät¹:

- METSO-alueella kaikki metsät, jotka täyttävät METSO-ohjelman kriteeriluokan I tai II vaatimukset sekä täydentävillä kriteereillä mm. metsät, joissa on korkea uhanalaisen lajiston havaintomäärä (ks. Luonnonmetsä-työryhmän kriteerit tarkemmin kuvattuina [täällä¹](#)). Näihin metsiin lukeutuvat vähintään kaikki Luonnonmetsä-työryhmän valtionmailta kartoittamat kohteet sekä kohteet, joiden osalta työryhmä on tehnyt esiselvityksen ja joille työryhmä tulee kohdentamaan maastokauden 2022 kartoitukset; sekä
- METSO-alueen ulkopuolella Kainuussa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Lapissa kaikki EU:n biodiversiteettistrategian tarkoittamat luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset vanhat metsät; näistä Luonnonmetsä-työryhmä on esittänyt kriteerit ja tehnyt alustavaa tutkintaa, kts. edellä; sekä
- Metsähallituksen luontokohteet ja alue-ekologisen verkoston kohteet (pl. käsitellyt kohteet, esim. maisema- ja riistakohteet).

2) Yksityismaiden luonnonmetsien rahoitus on turvattava ja metsänomistajille ja metsätalouden toimijoille on annettava vahva signaali siitä, että luonnonmetsien turvaaminen on yhteinen kansallinen asia. Tällä hetkellä METSO:n (Etelä-Suomen metsäluonnon monimuotoisuuden toimintaohjelma) rahoitus on täysin riittämätön: viranomaisten resurssit eivät riitä kohteiden käsittelyyn ja lukuisat metsänomistajat joutuvat odottamaan rahoitusta jopa kaksi vuotta. Usein metsänomistaja haluaisi suojella metsänsä, mutta rahoitusta ei ole tarjolla. Tämä murentaa metsänomistajien luottamusta siihen, että valtio kantaa suojelusta vastuun kansainvälisten sitoumustensa mukaisesti ja mahdollistaa vapaaehtoisen suojelun.

3) Jäljellä olevat luonnonmetsät ovat usein pienialaisia ja onkin välttämätöntä vahvistaa niiden lajiston säilymistä suojelemalla metsiä myös niiden ympäristöstä. Luonnonmetsä-työryhmän rajauksissa on mukana muutama esimerkki siitä, miten tämän voi toteuttaa yhtenäisenä ja toimivana rajauksena. Tämänkaltaisen tarkastelu on luonteva osa EU:n biodiversiteettistrategian 10 prosentin tiukan suojelun ja 30 prosentin muulla tavoin laillisesti sitovan suojelun toteuttamista.

Luonnonmetsien suojelun tilanne

Suomi on EU:n biodiversiteettistrategiassa sitoutunut suojelemaan kaikki luonnontilaiset ja vanhat metsät. Näitä metsiä on edelleen suojelematta arviolta 100 000-600 000 ha verran kaikkien omistajatahojen mailla⁶. Käytännössä metsien hakkuu kuitenkin jatkuu, jopa valtion omissa metsissä.

Luontopaneeli onkin todennut, että tilanne luonnonmetsien osalta on hälyttävä ja niiden säästämiseksi tulee ryhtyä toimeen heti. Metsähallituksen vanhat metsät olisi Luontopaneelin mukaan oikeudenmukaista ja kustannustehokasta asettaa viipymättä määräaikaiseen hakkuukieltoon kunnes niiden suojelusta on päätetty.²

Vuoden 2022 aikana ympäristöministeriön asettama työryhmä tulee valmistelemaan EU:n biodiversiteettistrategian toimeenpanoa Suomen osalta. Tässä työssä tullaan tarkastelemaan luonnontilaisten ja vanhojen metsien suojelua, muuta metsien lisäsuojelua 10 % tiukan suojelun tavoitteen toteuttamiseksi sekä 30% oikeudellista suojelua. Tarkastelun aikana valmistuu Suomen ympäristökeskuksen hankkeessa strategian mukainen määritelmä luonnontilaisille ja vanhoille metsille, minkä pohjalta voidaan linjata toimia kaikkien näiden metsien suojelemiseksi maanomistajatahosta riippumatta.

Pelkkä työryhmän olemassaolo ei kuitenkaan itsessään suojele yhtään hehtaaria hakkuilta, eikä varsinaisia suojelutoimia voi lykätä tuleville hallituksille. Erityisesti valtion metsien osalta olisikin olennaista varmistaa, ettei luonnonmetsiä ehditä hakata hallituskautenne aikana, ennen virallisia suojelupäätöksiä. Siksi esitämmekin tässä aloitteessa suojeltavaksi ensimmäisen, jo nyt tiedossa olevan osuuden valtion luonnontilaisia ja vanhoja metsiä, jotka tulisi välittömästi asettaa hakkuukieltoon. Nämä ovat luontoarvoiltaan metsiä, joiden voi turvallisesti olettaa täyttävän joko luonnonmetsien tai vähintäänkin 10 prosentin tiukan suojelun määreet, joten tarvetta odottaa virallisen määrittelytyön valmistumista ei ole. **Nämä valtion omistamat luonnonmetsät turvaamalla Suomi ottaisi jo teidän hallituksenne aikana ensimmäisen, konkreettisen askeleen EU:n biodiversiteettistrategian suojelutavoitteiden toteuttamiseksi.**

Luonnonmetsien säilymisen turvaaminen erityisesti valtion mailla olisi merkittävä päätös ennen CBD-huippukokousta, joka kääntää maailman katseet luontokatoon.

Paras hetki periaatepäätökselle olisikin ennen YK:n biodiversiteettisopimuksen 15. osapuolikokousta, jolloin luontokriisi nousee kansainvälisen ja kotimaisen median parrasvaloihin. Maailma odottaa toivoa antavia esimerkkejä uudenaikaisesta johtajuudesta ja toimista luontokadon pysäyttämiseksi. Olisi hienoa, jos Suomella olisi viedä kokoukseen konkreettinen, vahva teko, joka korjaa nykyistä ristiriitaa metsäpolitiikan sanojen ja tekojen välillä.

Suomi on sitoutunut luontokadon pysäyttämiseen. Tästä huolimatta monimuotoisuus yhä heikkenee ja uhanalaisten lajien määrällä mitattuna heikkeneminen on jopa nopeutunut. Suurin yksittäinen syy luontokatoon ovat metsäympäristön muutokset, kuten talousmetsien yksipuolisuus ja tasaikäisyys, lahoppuun vähyys sekä vanhojen metsien väheneminen ajavat lajeja ahtaalle. Nyt jo peräti 833 metsiämme lajeista ja 76 prosenttia luontotyypeistä on luokiteltu uhanalaisiksi.

Luonnonmetsä-työryhmän kartoitus antaa osviittaa luonnonmetsien sijainnista ja laajuudesta

Viranomaiset eivät ole tähän vuoteen mennessä systemaattisesti kartoittaneet jäljellä olevia, suojelun ulkopuolella olevia luonnonmetsiä. Nyt kartoitus on annettu tehtäväksi Luonnonvarakeskukselle ja Suomen ympäristökeskukselle, mutta käytettävissä olevat

resurssit ovat tehtävän laajuuteen nähden puutteelliset, mikä vaatii pikaista korjausta. Kartoitustyötä hankaloittaa myös Metsähallituksen [haluttomuus luovuttaa](#) metsävaratietoja Suomen ympäristökeskukselle.

Lajisto- ja luontoarvokartoituksia on kuitenkin tehty vapaaehtoisvoimin vuosina 2019 ja 2020 valtion metsissä Hangosta Inariin. Vuonna 2021 systemaattinen kartoitus on jatkunut Koneen säätiön rahoittamana ja Luonnonmetsä-työryhmän koordinoimana. Ympäristöjärjestöt ovat tukeneet kartoitustyötä eri tavoin. Tulokset esitetään julkisesti karttoihin merkittynä alkuvuodesta 2022. Alustavien arvioiden mukaan Suomessa on vielä suojelemattomia luonnonmetsiä valtionmailla, saamelaisalueen eteläpuolella, arviolta 100 000 - 200 000 hehtaaria. Yksityismaiden osalta arviointia ei ole tehty. Tähän mennessä paikannetut valtion metsät ovat sellaisia, jotka ovat kiistatta Suomen luonnonmetsien parhaimmistoa. Kartoitusten ulkopuolelle jäävät alueet ja Suomen ympäristökeskuksen luonnontilaisten ja vanhojen metsien määrittelytyön tuloksena paikannettavat metsät tulee tarkastella tämän kiireellisen suojelupäätöksen jälkeen.

Vaarana on, että luonnonmetsät hakataan ennen virallisia uusia suojelupäätöksiä.

Vaikka arviointi on yhä kesken, tiedetään jo tässä vaiheessa, että Luonnonmetsä-työryhmän paikantamien, suojelualueiden ulkopuolisten valtion luonnonmetsien määrä on niin pieni että niiden turvaamisen hakkuilta tulisi olla itsestäänselvyys (Etelä-Suomessa n. 15 000 ha eli 2,3 % Etelä-Suomen 650 000 ha suojelemattomista valtionmaista; Kainuussa ja Koillismaalla n. 20 000 ha ja Lapissa ilman Saamenmaata arviolta 100 000 ha eli 4,1 % Pohjois-Suomen 2 860 000 ha suojelemattomista valtionmaista). Nämä metsät ovat kuitenkin uhattuja: esimerkiksi parhaillaan eteläisimmässä osassa Suomea näistä arvokkaiksi todennetuista kohteista noin 10 prosentille on tehty metsänkäyttöilmoitukset eli Metsähallitus on jo suunnitellut näiden metsien hakkuut⁴.

Luonnonmetsien suojelusta eri toimijoita yhdistävä, korjaava tavoite

Suomessa metsien käyttö ja sen prioriteetit jakavat mielipiteitä puolueiden välillä. Jäljellä olevien luonnonmetsien suojelu on kuitenkin asia, josta poliittinen yhteisymmärrys pitäisi olla löydettävissä, johtuen niiden verrattain pienestä määrästä ja suurista luontoarvoista. Vanhojen metsien suojelussa yhdistyy myös ilmastonmuutoksen hillinnän ja luontokadon pysäyttämisen tavoite: metsälajiston turvaamisen lisäksi vanhat metsät ovat myös merkittävä hiilivarasto, joka edelleen sitoo lisää hiiltä.

Suomen ja Suomen talouselämän etu olisi kuulua edistyksellisten maiden joukkoon, joka johtaa luontokadon torjumista - ei retoriikassa, vaan käytännön teoissa. Tämä lisäisi maamme poliittista painoarvoa ja vientiyritystemme tuotteiden haluttavuutta.

Strategiat ja työryhmät ovat tärkeitä, mutta lopulta luontokato pysähtyy vain konkreettisiin, kiireellisiin toimin. Jos poliittista tahtotilaa löytyy, ei mikään estä istuvaa hallitusta päättämästä selkeästi ja suoraviivaisesti, että jäljellä olevien luonnonmetsien suojelu nostetaan poliittiseksi prioriteetiksi ja toimet sen toteutumiseksi lähivuosina turvataan.

Myös jo hakkuiden ulkopuolelle rajatut valtion metsät vahvempaan suojeluun

Metsähallituksen nykyisen omistajaohjauksen heikkous on käynyt hiljattain ilmi myös siinä, miten hakkuita on suoritettu myös alueilla, jotka on aiemmin päätöksin rajattu talouskäytön ulkopuolelle. Metsähallitus ilmoitti kesällä 2021, että luonnon suojelemiseksi valtion talousmetsäalueille perustettu alue-ekologinen verkosto ei ole suojelupäätös. Alue-ekologisen verkoston kohteita on lakkautettu sekä hakattu. Näin ollen myös nämä metsäalueet, jotka ovat toistaiseksi säästyneet hakkuilta, vaativat vielä erikseen suojelupäätöksen. Ne tarvitaan täyttämään 10 % tiukan suojelun tavoitetta. Metsätalous Oy:n tulostavoite tulee sovittaa suojelun mahdollistavalle tasolle ja luonnonmetsät siirtää Metsätalous Oy:n taseesta Metsähallitukselle. Tämä koskee ainakin seuraavia alueita:

- Aiemmissä Metsähallituksen nk. dialogiprosesseissa hakkuiden ulkopuolelle pysyvästi tai määräajaksi siirretyt kohteet.
- Alue-ekologisen verkoston kohteet (luontokohteet, ekologiset yhteydet ja lajikohteet),
- Matkailun ja virkistyskäytön vuoksi määräajaisesti hakkuiden ulkopuolelle siirretyt kohteet.
- Saamelaisten kotiseutualueen poronhoidolle tärkeät laidunmetsät.
- Suojelumetsät ja ympäristöarvometsät
- Retkeilyalueet

Lähteet

1) Luonnonmetsillä tarkoitetaan tässä luonnontilaisia metsiä ja luonnontilaisen kaltaisia, vanhoja metsiä. Luonnonmetsä-työryhmän käyttämä luonnonmetsän määritelmä: <https://wwf.fi/alueet/suomen-metsat/luonnonmetsa/>

2) “[Valtion yli 120-vuotiaat metsät pitää asettaa hakkuukielloon, vaatii Luontopaneelin puheenjohtaja](#): ‘Valtio hakkaa edelleen vanhoja metsiään paljon’”. HS 1.12.2021

Luontopaneelin esitys suojelun kohdentamisesta Suomessa EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteiden mukaisesti: Janne S. Kotiaho, Lassi Ahlvik, Jaana Bäck, Jani Hohti, Jukka Jokimäki, Kirsi Pauliina Kallio, Tarmo Ketola, Liisa Kulmala, Hanna-Kaisa Lakka, Alekski Lehikoinen, Elina Oksanen, Minna Pappila, Ilari E. Sääksjärvi, Maiju Peura. 2021. METSÄLUONNON TURVAAVA SUOJELUN KOHDENTAMINEN SUOMESSA. Suomen Luontopaneeli.

3) Luonnonmetsä-työryhmä on raportoinut Twitter-tilillään lukuisia paikantamiaan luonnonmetsien hakkuita kesästä 2021 lähtien: <https://twitter.com/LTyoryhma>

4) Noin 10 prosentille tässä aloitteessa esitellyistä Luonnonmetsä-työryhmän kartoittamista eteläisimmän Suomen (Etelä-Savo, Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo) kohteista sijoittuu Metsähallituksen tekemä voimassa oleva metsänkäyttöilmoitus eli näihin metsiin on jo suunniteltu hakkuita.

- 5) Luonnonmetsä-työryhmän saamat kaksi apurahaa Koneen säätiöltä: Ensin 102 500 € vuonna 2019 ja jatkohankkeelle uusi apuraha 80 000€ vuonna 2021
https://koneensaatio.fi/tuetut/?search_key=Aallokas

- 6) LUKE:n ja SYKE:n arvio jäljellä olevista suojelemattomista luonnonmetsistä: Korhonen, K.T., Ihalainen, A., Ahola, A., Heikkinen, J., Henttonen, H.M., Hotanen, J.-P., Nevalainen, S., Pitkänen, J., Strandström, M. ja Viiri, H. 2017. Suomen metsät 2009–2013 ja niiden kehitys 1921–2013. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 59/2017. Luonnonvarakeskus, Helsinki. 86 s.
https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/540537/luke-luobio_59_2017.pdf?sequence=6&isAllowed=y